

Finansdepartementet
Postboks 8009 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 05.06.2023
Vår ref. 23/553-11
624.0/GOBJ
Deres ref. 19/2702 19/2702 - 282

Att:

Hørings svar - Risikovekting av boliglån og næringseiendoms lån

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til Finansdepartementets høring om ovennevnte sak datert 22. februar d.å og korrespondanse om utvidet høringsfrist, jf. mail av 15. mai 2023. LO takker for muligheten til å uttale seg.

LO mener hensynet til *finansiell stabilitet* er viktig i vurderingen av om det nasjonale handlingsrommet i det finansregulatoriske regelverket skal benyttes. Bankkrisen ved inngangen til 90-tallet og finanskrisen 20 år senere lærte oss at uro i den finansielle infrastrukturen kan påføre samfunnet store tap, og især er dette tilfellet dersom kriser håndteres ved at staten overtar aksjonærenes risiko.

Et annet viktig hensyn, som fremgår av Hovedinstruks for Finanstilsynet og som også er foreslått presisert i ny lov om finanstilsynet, er at reguleringen skal bidra til *velfungerende markeder*.¹ Velfungerende finansmarkeder bidrar til at lønnsomme prosjekter har tilgang på kapital hvor prisene gjenspeiler risikoen, at risiko fordeles på en riktig måte og at husholdninger får tilgang til lån og investeringsmuligheter. Velfungerende markeder er avhengig av virksom konkurranse, slik at husholdninger og bedrifter møter priser som har vært gjenstand for effektiv prisdannelse. Slik unngås at finansforetakenes eiere kan høste renprofitt på kundenes bekostning.

LO har merket seg at siden 2017 har det norske Finanstilsynet gitt konsesjon til fem nye banker. Siden 2017 er antall sparebanker redusert med 13 til dagens 87. Dette tilsier at banknæringen er blitt mer konsentrert og at markedet har høye etableringsbarrierer. Mangelfull konkurranse kan gi renprofitt for bankenes eiere, på bekostning av bankkundene (husholdninger og bedrifter). I den sammenheng nevnes at DnB har over 52 prosent av den norske banknæringens samlede forvaltningskapital, samtidig som banken i 1. kvartal 2023 leverte rekordoverskudd, i hovedsak som følge av høy rentemargin.² Også andre banker leverte rekordoverskudd i 1. kvartal 2023.

Finanstilsynets samfunnsoppdrag er - i tillegg til finansiell stabilitet - å fremme velfungerende markeder. Velfungerende markeder forutsetter at lik risiko reguleres likt. I dag er dette ikke tilfellet, og forskjellen i reguleringen har økt over tid i takt med at det er blitt mindre nasjonalt

¹ Hovedinstruks fra Finansdepartementet til Finanstilsynet fastsatt 10. desember 2020 og NOU 2023:6 Ny lov om Finanstilsynet), s. 207.

² Banksikringsfondets statistikk for norske banker pr.31.12.22. Datagrunnlaget er noe mangelfullt da det kun viser morbank og ved at filialer av utenlandske banker ikke er med.

handlingsrom i reguleringen av IRB-banker. Standardmetodebankene må holde betydelig mer kapital bak hver krone i utlån enn sine konkurrenter som er IRB-banker. Dette både fordi de har et høyere risikovektet beregningsgrunnlag relativt til sine nominelle utlån og fordi finanstilsynet systematisk fastsetter høyere Pilar 2-krav for standardmetodebanker enn for IRB-banker.³

Med dette som utgangspunkt vil vi i det følgende kommentere på de konkrete forslag i høringsnotatet:

Risikovekting av boliglån for standardmetodebanker

Her har utgangspunktet i EU-reguleringen (CRR art 125) vært at lån med pant i bolig opp til 80 prosent boligens markedsverdi (belåningsgrad), gis en vekt på 35 prosent. Norge har ikke benyttet seg av det nasjonale handlingsrommet til å øke denne vekten.

Kommisjonen foreslår at risikovekten senkes til 20 prosent, men bare for inntil 55 prosent av boligens eiendomsverdi.

Finanstilsynet foreslår i høringsnotatet at gjeldende risikovekt for boliglån i standardmetoden videreføres på dagens nivå. Til sammenligning har IRB-bankene en gjennomsnittlig boliglånsvekt på 22,5 prosent.

LO er enig i at gjeldende vekt på 35 prosent for standardmetodebanker bør opprettholdes. Vi mener imidlertid at ulikheten i risikovekt for identiske boliglån i IRB-banker og standardmetodebanker bør kompenseres gjennom å differensiere bufferkravene i Pilar 1 mellom IRB-banker og standardmetodebanker.

Risikovekting av næringseiendoms lån for standardmetodebanker

Utgangspunktet etter EU-regelverket (CRR art. 126) er en risikovekt på 50 prosent for en eksponering som er fullt ut sikret med pant i næringseiendom. Norge har siden 2014 benyttet seg av det nasjonale handlingsrommet for å øke denne risikovekten til 100 prosent uavhengig av sikkerhetsgrad. Tiltaket ble begrunnet i med at en betydelig del av bankenes utlån til næringslivet er til næringseiendom, noe som gjør bankene ekstra sårbare for negativ utvikling i denne sektoren. Det er fire andre land som har benyttet seg av det nasjonale handlingsrommet. Disse er Kroatia, Latvia, Polen og Romania. Sverige benyttet inntil 2020 en vekt på 100 prosent, men bruker nå standardvektene i EU-regelverket og mener det er tilstrekkelig.

Finanstilsynet foreslår i høringsnotatet at Norge fortsetter å benytte seg av det nasjonale handlingsrommet og at risikovekten på 100 prosent opprettholdes.

LO mener det er vanskelig faglig å begrunne at Norge står i en særstilling risikomessig sammenlignet med de øvrige EØS-land, og især sammenlignet med de øvrige nordiske land, som bruker en risikovekt på 50 prosent. Vi vil også peke på ulemper som en særnorsk praktisering av regelverket kan medføre for målet om *velfungerende markeder*; særnorske vekter for standardmetodebanker bidrar til svekket konkurranse i det norske markedet og/eller konsolidering som følge av regelverksarbitrasje. Dette åpner for renprofitt til eierne av IRB-

³ Gjennomsnittlig pilar-2 krav for IRB-bankene er 1,9 prosentpoeng mens det for standardmetodebankene er 2,9 prosentpoeng.

bankene på bekostning av lånekunder - både husholdninger og bedrifter - som må betale høyere rente i en tid hvor renten allerede er betydelig høyere enn normalt. En slik praktisering av regelverket, hvor Norge sammen med andre land det *ikke* er naturlig å sammenligne seg med, benytter seg av det nasjonale handlingsrommet i EU, bidrar altså til å forsterke en allerede vanskelig situasjon for norske husholdninger og næringsliv.

I tillegg vil vi fremheve at denne ekstra byrden for husholdninger og bedrifter ikke er jevnt fordelt geografisk, noe som etter vår mening gjør betenkelighetene med en slik praktisering av regelverket desto større. Det er de mindre lokalbankene som må holde mer kapital bak sine utlån, og som derfor enten må akseptere lavere avkastning på sin egenkapital (som helt eller delvis tilhører lokalsamfunnet) eller å bli en del av en større regional IRB-bank. Ved sammenslåing til større enheter forsvinner viktig infrastruktur i distriktene. Lokalbanken representerer viktig kompetanse for og har kunnskap om sine lokalsamfunn. Det er kritisk for utviklingen av lokalsamfunn at beslutningsmyndighet om kreditt blir værende der kompetansen om de lokale bedriftene er.⁴

Også hensynet til *finansiell stabilitet* tilsier at regulerende myndighet bør tilstrebe at lik risiko reguleres likt. Lokalbankene vil kunne fungere som stabilisatorer i en nasjonal/internasjonalt finanskrise under oppseiling, da lokalbanker er mer tilbøyelig til å bli ved sine lokale bedriftskunder enn de nasjonale bankene vil være. Dette mønsteret erfarte man oppskalert under bankkrisen tidlig på 90-tallet; de utenlandske bankene trakk sine kredittlinjer først, mens de norske bankene jobbet seg gjennom krisen i samarbeid med eierne av store norske industribedrifter, og mange konkurser ble avverget.

På denne bakgrunn mener LO det kan være gode grunner for å redusere risikovekten for næringseiendoms lån for standardmetodebanker til 50 prosent. Dette vil være på linje med hvordan dette regelverket praktiseres i de land det er naturlig å sammenligne seg med i resten av Europa.

LGD-nivå for IRB-banker

LO har ingen kommentarer til dette.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Terje Olav Olsson
(*sign.*)

Roger Bjørnstad
(*sign.*)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.

⁴ Se Menon-rapport nr. 21/2013.